

3 (Sem-5/CBCS) SKT HC 1

2024

SANSKRIT
(Honours Core)

Paper : SKT-HC-5016

(Vedic Literature)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Saṃhitā and Brāhmaṇa)

(संहिता ब्राह्मणं)

(Marks : 30)

(अङ्काः—30)

1. Answer the following questions in brief : 1×4=4

निम्नलिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्—

**(a) How many Mantras are there in the अक्षसूक्त
(10/34)?**

अक्षसूक्ते (१०/३४) कति मन्त्राः सन्ति?

- (b) What is the meaning of the term 'रयिम्'?
'रयिम्' इति पदस्य कोऽर्थः?
- (c) Derive the term 'राजन्तम्' in 'राजन्तमध्वराणाम्'.
'राजन्तमध्वराणाम्' इत्यत्र राजन्तमिति पदस्य व्युत्पत्तिं लिख।
- (d) What is the meaning of 'सामनस्यम्'?
'सामनस्यम्' इत्यस्य अर्थः कः?
2. Answer the following questions : 2×3=6
निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—
- (a) Write grammatical note on 'रत्नधातमम्'.
'रत्नधातमम्' इति पदस्य व्याकरणगता टिप्पणी लेखनीया।
- (b) Disjoin the Sandhi in 'याणविधि'.
'याणविधि' इत्यत्र सन्धिविच्छेदः करणीयः।
- (c) Write two epithets of Agni.
अग्नेः विशेषणद्वयं लिख।
3. Explain in Sanskrit any two of the following Mantras, mentioning the ऋषि, the छन्दस् and the देवता in each case : 5×2=10
ऋषिच्छन्दोदेवतानिरूपणपूर्वकं निम्नोल्लिखितानां द्वयोः मन्त्रयोः संस्कृतभाषायां व्याख्या कार्या—
- (a) अग्ने यं यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूरसि।
स इद्वेषु गच्छति॥

- (b) येन कर्माण्यपसो मनीषिणो
यज्ञे कृण्वन्ति विदधेषु धीराः।
यदपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥
- (c) ऋतावरी दिवो अर्कैरबोध्या रेवती रोदसी चित्रमस्थात्।
आयतीमग्र उषसं विभाती वाममेषि द्रविणं भिक्षमाणः॥
4. Answer any one of the following questions : 10
निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम् (कस्यापि एकस्य)—
- (a) Describe the plight of the dice player as found in the अक्षसूक्त (10/34).
अक्षसूक्तानुसारेण (१०/३४) कितवस्य दुर्दशां वर्णयतु।
- (b) Discuss the content of Bhūmisūkta of the Atharvaveda as you find in your prescribed text.
अथर्ववेदीय भूमिसूक्तस्य निर्दिष्टपाठ्यस्य विषयवस्तुनः चर्चा कुरु।
- (c) Present the story of Manumatsyakathā in simple Sanskrit.
सरलसंस्कृतसुरगिरा 'मनुमत्स्यकथाम्' उपस्थापय।

UNIT—II

(Vedic Grammar)

(वैदिक व्याकरणम्)

(Marks : 20)

(अङ्काः—20)

5. Answer the following questions in brief : 1×3=3

निम्नलिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्—

(a) Write the meaning of the Sūtra 'लिङ्घ्ये लेट्'.

'लिङ्घ्ये लेट्' इति सूत्रस्य अर्थः लिख्यताम्।

(b) Give an example of the Sūtra 'सिब्वहुलं लेटि'.

'सिब्वहुलं लेटि' इति सूत्रस्य एकम् उदाहरणं देयम्।

(c) What is the vedic form of √पा+क्त्वाच्?

'√पा+क्त्वाच्' इत्यस्य वैदिकरूपं किम्?

6. Write one application of Avagraha in Padapāṭha. 2

पदपाठे अवग्रहस्य एकं प्रयोगं लिखत।

7. Write a short note on any one of the following : 5

निम्नलिखितेषु कस्मिन्नपि एकस्मिन् विषये टिप्पणीं लिखतु—

(a) Specialities of declension system of Akārānta Prātīpadikas

अकारान्तप्रातिपदिकशब्दरूपस्य विशेषता

(b) Use of 'इति' in Padapāṭha

पदपाठे 'इति' इत्यस्य व्यवहारः

8. Discuss the Vedic Svaras. 10

वैदिकस्वरविषये आलोच्यताम्।

Or / अथवा

Discuss the Vedic use of तुमुन् suffix.

तुमुन् प्रत्ययस्य वैदिकप्रयोगविषये आलोच्यताम्।

UNIT—III

(Muṇḍakopaniṣad)

(मुण्डकोपनिषद्)

(Marks : 30)

(अङ्काः—30)

9. Answer the following questions in brief : 1×3=3

निम्नलिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्—

(a) Who is Goptā of this world?

भुवनस्य गोप्ता कः?

(b) Disjoin the Sandhi in 'एहोहीति'.

'एहोहीति' इत्यस्य सन्धिविच्छेदं कुरु।

(c) "ज्येष्ठपुत्राय आह"—Who is the 'ज्येष्ठपुत्र' referred here?

"ज्येष्ठपुत्राय आह" इत्यत्र 'ज्येष्ठपुत्रः' कः?

10. “अष्टादशोक्तमवरं येषु कर्म।” Whom do the ‘Aṣṭādaśa’ referred here? 2
 “अष्टादशोक्तमवरं येषु कर्म।” इत्यत्र ‘अष्टादशपदेन’ कान् निर्दिश्यते?

11. (a) Elucidate the following statement : 5
 निम्नोल्लिखितस्य वाक्यस्य भावसम्प्रसारणं क्रियताम्—
 “बह्वीः प्रजाः पुरुषात् सम्प्रसूताः।”
 Or / अथवा

- (b) Write the significance of the title,
 ‘मुण्डकोपनिषत्’.
 ‘मुण्डकोपनिषत्’ इति शीर्षकस्य तात्पर्यं व्याख्यायताम्।

12. Answer any two of the following questions :
 10×2=20

निम्नोल्लिखितेषु प्रश्नेषु द्वयोरुत्तरं देयम्—

- (a) Explain the following statement :
 निम्नोल्लिखितवाक्यस्य आशयो विशदीक्रियताम्—
 “तस्य भासा सर्वमिदं विभाति।”

- (b) Write an introductory note on
 Muṇḍakopaniṣad.
 मुण्डकोपनिषदविषये परिचायकटिप्पणी लेखनीया।

- (c) Present a discourse on Parāvidyā and Aparāvidyā as found in Muṇḍakopaniṣad.
 मुण्डकोपनिषदानुसारेण पराविद्या-अपराविद्याविषये आलोचनं प्रस्तूयताम्।

- (d) Explain fully :
 सविस्तरं व्याख्येयम्—
 द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया
 समानं वृक्षं परिषस्वजाते।
 तयोरन्यः पिप्पलं स्वाद्वत्त्य-
 नश्चन्नन्यो अभिचाकशीति ॥

★ ★ ★